

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๘๕
วันจันทร์ ที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาติ สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	โฆษกกรรมการ
๕. นายนครินทร์ สิงห์เสนา	โฆษกกรรมการ
๖. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	โฆษกกรรมการ
๗. นายอุดม รัฐอมฤต	โฆษกกรรมการ
๘. นางกิริณา สุมาวงศ์	กรรมการ
๙. นางจรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๑๐. นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย	กรรมการ
๑๑. นายเอิธรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๒. พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ	กรรมการ
๑๓. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๔. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๕. นายภูมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๖. พลตรี วีระ โรจน์นาศ	กรรมการ
๑๗. นายศุภชัย ยาวะประภา	กรรมการ
๑๘. นายอัษฎพร จารุจินดา	กรรมการ
๑๙. พลเอก อัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๒๐. นายปกรณ์ นิลประพันธ์	เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง
๒๑. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	เลขานุการกรรมการ คนที่สอง

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

นายจินตพันธุ์ ทังสุบุตร

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๑. นายนาถะ ดวงวิชัย

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานประธานรัฐสภา

๒. ว่าที่เรือตรี ยุทธนา สำเภาเงิน

ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาบุคลากร

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

๑. นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์
๒. นายเจษฎ์ โทณะวณิก
๓. รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

๑. นางสุภัทรา เชื้อรอด
๒. นางสาวฐิติพร วิชัยธนพัฒน์

เริ่มประชุมเวลา ๑๔.๕๐ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

คณะกรรมการมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม

(บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๐ วันจันทร์ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงครั้งที่ ๘๔ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ อยู่ระหว่างการตรวจทานของนายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาแนวทางการดำเนินงานภายหลังการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญเบื้องต้น

ประธานกรรมการหารือต่อที่ประชุมเกี่ยวกับการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในช่วงที่ผ่านมา

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ ในฐานะรองประธานอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นของประชาชน กล่าวว่า การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีประชาชนเข้าร่วมงานเป็นจำนวนมาก โดยประชาชนที่เข้าร่วมในเวลาดังกล่าวเสนอให้นำวิดิทัศน์ที่ประธานกรรมการได้บรรยายสาระสำคัญร่างรัฐธรรมนูญไปเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วย ซึ่งคณะอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนได้พิจารณาเรื่องดังกล่าวและมีความเห็นในเบื้องต้นว่า ควรนำวิดิทัศน์ที่ประธานกรรมการได้บรรยายสาระสำคัญร่างรัฐธรรมนูญไปเผยแพร่ต่อสาธารณชนหลังจากที่คณะกรรมการได้พิจารณาปรับปรุงเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้นแล้ว นอกจากนี้ ส่วนตัวมีความเห็นว่า ควรจัดเวทีเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญให้กับสมาชิกสภาองค์กรชุมชนคนภายหลังจากคณะกรรมการได้พิจารณาปรับปรุงเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้นก่อน และควรสร้างเครือข่ายในการเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญหลังจากวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๙ ซึ่งคณะกรรมการได้ปรับปรุงเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้นแล้ว

ในประเด็นดังกล่าว นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ โฆษกกรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการ ประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ชี้แจงว่า สภาองค์กรชุมชนได้จัดเตรียมสถานที่และ แจ้งสมาชิกที่จะร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญแล้ว คณะกรรมการจึงควรดำเนินการจัดเวที เผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญและรับฟังความคิดเห็นสมาชิกสภาองค์กรชุมชนด้วย นอกจากนี้ ผู้แทนสมาชิกสภาองค์กรชุมชนแจ้งว่าจะขอเข้าร่วมการจัดเวทีเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ หลังจากวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๙ ด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญให้กับสมาชิกกองทุน หมู่บ้านและเครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อสร้างเครือข่ายในการเผยแพร่ สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญซึ่งจะครอบคลุมประชาชนทั่วประเทศ

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- การสร้างเครือข่ายในการเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญนั้น ควรดำเนินการในรูปแบบ เครือข่ายหรือตั้งคณะอนุกรรมการในแต่ละจังหวัดเพื่อเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ
- ในการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี นั้น มีอดีตสมาชิก สภาปฏิรูปแห่งชาติแสดงความคิดเห็นคัดค้านร่างรัฐธรรมนูญ จึงควรเชิญอดีตสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติใน แต่ละจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายเพื่อเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญด้วย
- อดีตสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติในจังหวัดต่างๆ จะสามารถเข้ามาช่วยเหลือในการสร้างเครือข่าย เพื่อเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญได้

นายนิรชิต สิงหเสนี โฆษกกรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความ คิดเห็นของประชาชน ชี้แจงว่า คณะอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนและ คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชนจะมีการประชุมร่วมกันเพื่อหา แนวทางในการสร้างเครือข่ายเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญจากกลุ่มประชาชนต่างๆ และจะ เตรียมความพร้อมในการเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญหลังจากวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๙

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า จากการประชุมร่วมกับตัวแทนของกองทุนหมู่บ้านนั้น ทำให้ทราบ ว่าตัวแทนของกองทุนหมู่บ้านและผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคส่วนต่างๆ มีความยินดีที่จะให้การสนับสนุนการ เผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ โดยกองทุนหมู่บ้านจะมีการจัดกิจกรรมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ในกรุงเทพมหานครด้วย ที่ประชุมจึงควรพิจารณาหาแนวทางที่จะให้กองทุนหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการ สนับสนุนและเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญด้วย

นายเอียรชัย ณ นคร กรรมการ ชี้แจงว่า ได้ประสานงานกับผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนหมู่บ้าน เกี่ยวกับแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแล้ว ทั้งนี้ ขอรื้อว่าควร จะ จัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญหลังจากที่คณะกรรมการได้พิจารณาปรับปรุงเนื้อหา ของร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้นก่อนหรือไม่

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า จากการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ณ จังหวัด สุราษฎร์ธานี พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมเวทีดังกล่าวมีความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญของ ร่างรัฐธรรมนูญ แต่สมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศจะคัดค้านร่างรัฐธรรมนูญและต้องการให้ ปรับปรุงเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญตามความคิดเห็นของตนเอง และยังมีกลุ่มสตรีที่ต้องการปรับปรุงเนื้อหา ของร่างรัฐธรรมนูญด้วย ทั้งนี้ ขอให้ที่ประชุมพิจารณาสรุปผลการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

อย่างรอบคอบ เนื่องจากในขั้นตอนการบันทึกสรุปความคิดเห็นของประชาชนนั้นอาจเป็นการบันทึกความคิดเห็นของประชาชนบางคนหรือบางส่วนเท่านั้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญให้กับสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่จะมีการจัดกิจกรรมในกรุงเทพมหานครก่อน เพื่อให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้ทราบสาระสำคัญในเบื้องต้นของร่างรัฐธรรมนูญ

นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการรับฟังและสรุปความคิดเห็นที่มีผู้เสนอแนะ ชี้แจงว่า ภาพรวมของการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดต่างๆ เป็นดังนี้

๑. ประชาชนที่เข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็น ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความเข้าใจในสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญมากที่สุด และมีการแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย นอกจากนี้ มีผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เข้าร่วมเวทีดังกล่าวได้แสดงความไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญในบางเรื่อง เช่น ที่มาของสมาชิกวุฒิสภา และการใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียว เป็นต้น

๒. ประชาชนที่เข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็น ณ จังหวัดเชียงใหม่ มีข้อสงสัยเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญมากที่สุด ซึ่งอาจเกิดจากการที่ไม่ได้มีการศึกษาร่างรัฐธรรมนูญอย่างเพียงพอและนำไปเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ อีกทั้งขอให้มีการเพิ่มเรื่องสิทธิชุมชนและสมัชชาพลเมืองไว้ในร่างรัฐธรรมนูญด้วย

๓. ประชาชนที่เข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็น ณ จังหวัดขอนแก่น ยอมรับหลักการของร่างรัฐธรรมนูญ แต่ขอให้มีการเพิ่มเรื่องสิทธิชุมชนด้วย

๔. ประชาชนที่เข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็น ณ กรุงเทพมหานคร มีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญในเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน และการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบปัญหาจากการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น

ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าประชาชนที่เข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็นจำนวนมากกว่าร้อยละ ๙๐ ยอมรับร่างรัฐธรรมนูญ

- มีกรรมการแสดงความคิดเห็นว่า อดีตสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาตินำโดยนายธีรยุทธ หล่อเลิศรัตน์ และนายวสันต์ ภัยหลีกลี้เสนอว่าควรแก้ไขปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิชุมชน การกระจายอำนาจ และสื่อมวลชน ส่วนเครือข่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเสนอให้แก้ไขปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญในเรื่องการคุ้มครองสิทธิชุมชนให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในส่วนของสมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย และสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทยเสนอแก้ไขปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้น

- จากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ พบว่า วันแรกของการรับฟังความคิดเห็น ประชาชนจะไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญมากนัก แต่ในวันที่สองของการรับฟังความคิดเห็น เมื่อวิทยากรได้ทำการชี้แจงและอธิบายให้ประชาชนมีความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ ของร่างรัฐธรรมนูญแล้ว ประชาชนมีความเข้าใจในร่างรัฐธรรมนูญนี้มากยิ่งขึ้น จึงเห็นว่าคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญควรมีการชี้แจงให้ประชาชนมีความเข้าใจในร่างรัฐธรรมนูญมากยิ่งขึ้น รวมทั้งจะต้องมีการสร้างเครือข่ายโดยการจัดสัมมนา เพื่อให้เครือข่ายนั้นทำหน้าที่ในการชี้แจงและอธิบายให้ประชาชนมีความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ ของร่างรัฐธรรมนูญมากยิ่งขึ้น

- สมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจ และคณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย เสนอแก้ไขปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญให้มีการคุ้มครองแรงงานเช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ และเสนอให้มีการเพิ่มเติมเรื่องการส่งเสริมและคุ้มครองสหกรณ์ไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย

- นายชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรี เสนอตัดความในมาตรา ๑๐๓ ข. (๔) เรื่องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภา ที่กำหนดว่า “เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกหรือการดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี นับถึงวันสมัครรับเลือก” ออก เนื่องจากเป็นการจำกัดสิทธิในการเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

- ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทยเสนอแก้ไขปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญในประเด็นการสนับสนุนและส่งเสริมสหกรณ์

- สหกรณ์การเกษตรเสนอแก้ไขปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญในเรื่องสหกรณ์ไว้ในหมวดแนวนโยบายแห่งรัฐ ดังนี้ “รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนและคุ้มครองระบบสหกรณ์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

ประธานกรรมการมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการจัดทำตารางการเสนอขอแก้ไขปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญจากข้อเสนอแนะของทุกภาคส่วน ตั้งแต่มาตรา ๑ ถึงมาตรา ๒๗๐ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการ และเมื่อคณะกรรมการมีการแก้ไขปรับปรุงความในมาตราใดแล้วก็ให้บันทึกไว้ด้วยว่ามาตรานั้นมีการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอของบุคคลหรือองค์กรใด และจะต้องมีการแจ้งกลับไปยังผู้เสนอขอแก้ไขปรับปรุงด้วยว่าคณะกรรมการมีการแก้ไขปรับปรุงตามความเห็นของผู้เสนอแล้ว

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันอังคาร ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๕.๔๐ นาฬิกา

นายสกันธ์ พรหมบุญตา

นิติกรชำนาญการ

นายเฉลิมศักดิ์ ใจขำนิ

วิทยากรชำนาญการ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมการธิการ ๒

ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์